

Statsminister Trygve Bratteli's
tale i TV 1. januar 1972.

Kjære landsmenn!

Vi møtes igjen den første dagen i et nytt år - i året 1972. En kort stund stiller vi opp status for det året som sluttet for noen timer siden. 1971 var stort sett et godt år for Norge. Det samme er det vanskelig å si uten forbehold når vi tenker på hele verden. Og heller ikke i vårt eget land nådde vi langt nok mot alle oppstilte mål. Vi kan derfor naturligvis straks starte det nye året med å rette blikket videre framover.

Vi vet at vi møter de fleste av de samme forhold som ga oss glæder og bekymringer i året som svant. Det gir ikke grunn til å møte det nye året med mismot. Vår praktiske gjerning venter på oss her og nå. Utfordringen i dag er hvordan vi skal bruke året 1972, det året som vi nettopp har gått over terskelen til.

Verdens store problemer finner vi i vår tid ikke i første rekke i Norden eller i Norge. I store deler av verden lever folkemassene under forhold som ikke er mennesker verdige.

Det er stadig langt fram til en rimelig balanse mellom veksten i jordens folketall på den ene side og produksjonen av det folk må ha for å leve på den andre. Det er et framsteg at stadig fler ser dette

2

menneskehetens materielle grunnproblem. Men hvilken tid tar det ikke å komme praktisk i gang i tilstrekkelig omfang med et fredelig felttog for bedre å løse dette! Det må angripes på alle fronter. Både ved effektivt gjennomført familieplanlegging, og ved planmessige tiltak for dekning av menneskenes behov for arbeid, mat, klær og husly. Dette vil stille hovedoppgaven for verdens politikk i resten av dette hundreåret.

Som nasjonenes felles nevner gjorde De Forente Nasjoner 1960-årene til utviklingshjelpens ti-år. Oppgaven står sentralt i FN's fredspolitik. Mye godt arbeid ble gjort. Men etter ti år var en stadig så langt fra målene, at oppgaven på ny ble stilt i sentrum i det ti-året vi nå er inne i.

Fra ulike kilder vet vi at mange av våre landsmenn stiller seg skeptiske til den norske deltakelsen i internasjonal utviklingshjelp. Den skepsis skal vi ta alvorlig. Retningslinjene for norsk utviklingshjelp vil bli behandlet på ny - i regjering og storting, i den offentlige debatt.

Ser vi på veksten i denne innsats, er den økonomisk vurdert etter hvert betydelig. Det er vårt ansvar at hver krone blir forsvarlig brukt. Samtidig skal vi vite at heller ikke vi har nådd vår del av de internasjonalt stilte mål.

Noen kritiserer at dette går for langsomt. Det er kan hende den mest realistiske kritikk av vår utviklingshjelp. Likevel har en annen kritikk nok større bredde. Den spør om hvorfor Norge ikke konsentrerer seg om sine egne problemer. Det blir sagt at vi har nok av uløste oppgaver i vårt eget land. Bør vi ikke ta oss av nød og fattigdom i vårt eget land, spør noen.

Ja, mange mennesker har det vanskelig i Norge. Men selv de fattigste kan ikke sammenlikne sine vilkår med den nød og elendighet som griner mot oss i mange utviklingsland.

Har vi sett sammenhengen mellom nød og ufred, slik den vises i vår tid? I de siste år har mange begivenheter kastet skarpt lys over dette. Ufredsområden er fattige områder. Det er det i Vietnam, selv om bildet der er mere sammensatt. Ingen bombing løser de fattige menneskenes problemer i Vietnam.

Tenk på ufreden som var i en rekke afrikanske områder. Det langvarige konfliktfeltet i Midtøsten rammer mest fattige folk. Eller se på den siste tids bitre strid i og omkring de indiske områder. Det er samtidig områder med en fattigdom og menneskelig nød som vi vanskelig kan fatte.

Verdens folk er rystet over begivenhetene i India og Pakistan. Eksplosjonen kom i Øst-Pakistan - det som nå kalles Bangla Desh. Det er et av verdens fattigste samfunn. I slike samfunn vil stoff til sosiale og nasjonale eksplosjoner alltid ulme like under overflaten. Sett fra én side er det oppmuntrende at folk ikke vil finne seg i hva som helst.

Høstens begivenheter bekrefter at nøden er en fare for freden. Den er en fare også for de mette og selvtilfredse, høyt industrialiserte områder i verden.

La oss ikke unnlate å ta med en annen lærdom fra Pakistan. Det som skjedde bør være en lærepenge for slike strateger som er sterke i troen på at et område kan stabiliseres av militærjuntaer og politiske diktaturer av tilstrekkelig brutalitet. Vest-Pakistan hadde et

slikt "sterkt" styre. I sitt maktfullkomne overmøt ga det ikke akt på de politiske strømninger i Øst-Pakistan. Det gikk som det måtte gå, det gikk ganske galt. Det "sterke" styret brøt sammen som et korthus.

Norge og andre rike land kan ikke ta noen pause i samarbeidet med utviklingslandene. Det er ikke bare en innsats mot andres nød. Det er en innsats for freden - også for vår fred. Freden kan trygges bare når folkemassene ser en farbar veg ut av sulten og elendigheten.

Et annet hovedproblem er de mange hjemløse og forfulgte mennesker i verden. Tallet på flyktninger regnes nå til omlag 25 millioner mennesker. Det er fler enn Nordens samlede folketall. Av dette enorme tall av flyktninger er fire femteparter i Asia. Det er en nesten ufattelig menneskelig tragedie. Selv i det stabile Europa er flyktingenes tall beregnet til omlag 650.000.

Politiske forfølgelser er stadig dagens orden under tyranniske systemer. Rundt i verdens politiske fengsler og konsentrasjonsleire vansmekter en kvart million mennesker. Det er en skjensel for vår tids sivilisasjon.

Slike forhold kan på mange virke til lammelse og selvoppgivelse. Vi trenger imidlertid en demokratiets og frihetens frimodighet og utholdenhet. Det går an å gjøre mer i striden for frihet fra krig, fra nød og undertrykkelse. Vår utviklingshjelp er ett av midlene i denne strid.

Den senere tid har også gitt lyspunkter. Stadig flere nasjoner blir opptatt av samarbeidets og sikkerhetens problemer. Vi ser statsminister Kosygin's besøk

til de nordiske land i denne sammenheng. Maktpolitisk kan det ikke være noen tosidig jevnbyrdighet mellom vårt lille land og den ene av supermaktene. Men vi har også våre interesser og vår frihet å hevde. Forholdet til vår store østlige nabo skal verken være preget av maktløs fiendtlighet eller av krypende servilitet. Det skal politisk og moralsk være et forhold mellom frie og selvstendige nasjoner.

Med dette utgangspunkt arbeider mange nasjoner i dag også for en europeisk sikkerhetskonferanse. Norge er rede til å delta positivt og praktisk i dette arbeid.

Verden står ikke stille. Vi er interesserte i en politikk som sikter etter å løse opp gamle og tilstivnede motsetninger, og for å skape nye kontakter og nytt samarbeid. I Vest-Europa har i de siste år særlig forbundskansler Willy Brandt stått for en slik smidig freds- og sikkerhetspolitikk, en innsats som ga ham Nobels fredspris for 1971.

1972 kan bli et historisk merkeår i Vest-Europa. Forholdet mellom Tyskland, Frankrike og Storbritannia har i århundrer formet denne verdensdelens historie, og med det virket sterkt på hele verdens historie. Og forholdet mellom de tre har vært preget av motsetninger og - gang etter gang - kriger. To ganger i min levetid har disse motsetninger ført til verdenskrig. At disse gamle krigsmotstandere forener seg i et samarbeidende fellesskap, er en skjelsettende begivenhet både for Europa og for verden.

Det nye året vil avklare utvidelsen av Det europeiske fellesskapet. Det synes nå klart at dette kommer.

Det enkelte søkerland avgjør imidlertid selv om det vil være med eller om det vil stille seg utenfor. Også vårt land står foran en slik avgjørelse.

Det er ingen enkel sak. Også det nåværende fellesskap av De seks ble i 1950-årene til under stor indre strid i de enkelte land. Slik var det i Frankrike, i Italia og i andre land. Da båndene vel var knyttet, opphørte den striden innenfor medlemslandene. I dag føres striden i andre land, for hvem et slikt fellesskap er noe nytt og uprøvet.

Også vårt land gjennomlever en slik avklarende strid. Det er for oss en stor og vanskelig sak, så vel politisk som økonomisk. Politisk er for Norge fred og samarbeid en del av Europas fred og samarbeid. Det er her vårt land ligger og det er her det har sin framtid.

Det vil under alle forhold være en stor oppgave å føre videre samarbeidet i Norden. Dette samarbeid må ta utgangspunkt i forholdene slik de til hver tid foreligger. De nærstående nordiske folk vil alltid kunne finne tidsmessige former for å styrke samarbeidet seg i mellom.

Økonomisk er norsk tilværelse basert på en meget stor import fra utlandet. For å betale den må vi være i stand til å eksportere svært mye - omlag 40 % av vår totale produksjon. Det er viktig for oss alle at denne store eksporten møter gunstige markedsforhold. Tifusener av norske arbeidsplasser produserer for ytre markeder og er direkte avhengig av dem.

Det er nå det er tiden til å tenke seg om. Ingen påtvinger oss denne avgjørelse. Den skal vi selv ta.

For oss er det vår egen framtid vi skal avgjøre.

Forhandlingene nærmer seg slutten. Det er rimelig grunn til å vente et akseptabelt resultat av forhandlingene. Den samlede vurdering og avgjørelse vil bli tatt av våre konstitusjonelle organer - av regjering og storting. Før Stortingets endelige avgjørelse skal hele folket ytre seg gjennom en rådgivende folkeavstemming.

La oss behandle denne sak med det alvor og den verdighet den fortjener. Under alle omstendigheter skal vårt folk fortsette å leve sammen i dette landet. Den saken vi skal avgjøre gjelder ikke liv eller død verken for folket eller den enkelte. Men den gjelder å vurdere de best mulige vilkår for vårt folks liv og trygghet i kommende årtier. Og det er alvorlig nok.

Hjemme har vi nok å gjøre. Grunnlaget skal legges for lavere pensjonsalder fra neste årsskifte. Vi skal komme på linje med andre europeiske land. Det blir et stort løft, særlig i gjennomføringsåret. Løftet er mulig så sant vi passer det inn i en samlet politikk for 1973.

Forhold ute og delvis hjemme har skapt noen uro for arbeidsplassene. Jeg tror ikke det er grunn til spesiell engstelse. Men trygging av arbeid for alle må alltid være en sentral oppgave i samfunnspolitikken. Det er siktepunktet også for de beredskapsplaner av kortsiktig og langsiktig natur som Regjeringen arbeider med under Stortingets tilslutning.

Slik de store inntektsoppgjør har utviklet seg i Norge, krever de betydelig omtanke og selvdisciplin for å føre til resultater. Fra mange sider hevdes det at

det i år bør legges særlig vekt på de lavtlønnedes problemer. Det har min fulle støtte. En må imidlertid være klar over at skal denne hovedlinje følges, stiller det betydelige krav til besindighet fra alle grupper som ikke hører til lavtlønnsgruppene.

Så snart det er mulig vil Stortinget ta den endelige behandlingen av Nortraship-saken. Regjeringen er nødt til å finne utveg til de betydelige utbetalinger som her kan komme på tale. Dessuten er Regjeringen opp-tatt av å få saken behandlet slik at det ikke skapes ny bitterhet om den.

Jeg vil med dette gjerne sende en hilsen til alle landsmenn, i landet og utenfor landet. Mange norske er på arbeid og i tjeneste vidt omkring, i arktiske områder, sjøfolk på alle hav og havner, i tjeneste for utviklingshjelp på misjonsmarken og i annen sivil virksomhet. En hilsen til dem alle.

Jeg målbærer gjerne vårt folks hilsen til dem som går inn i et nytt år med byrden av ulykker som rammet i året som gikk.

Mange sender et stille ønske til Kong Olav om at han helt må gjenvinne sin helse, - og en hilsen til Kongens familie.

Vær alle hilset med det gamle ønske:
et godt nytt år!